TOLUNAY, A., 1988, Çal Yöresi 'nde Özel Orman İşletmeciliği ve Özel Ağaçlandırmalar-II, Orman Teknikerleri Dergisi, Yıl: 2, Sayı: 23, Düzce.

ÇAL YÖRESİNDE ÖZEL ORMAN İŞLETMECİLİĞİ VE ÖZEL AĞAÇLANDIRMALAR[1]

Ahmet TOLUNAY[2]

(Geçen sayıdan devam)

3. BULGULAR

Araştırmada yapılan tüm ölçümler ve toplanan tüm bilgilerin dökümüyle aşağıdaki başlıklarda bulgular elde edilmiştir.

3.1 GERÇEK VE TÜZEL KİŞİLERİN AĞAÇLANDIRMA TALEBİNİN NEDENLERİNE AİT BULGULAR

Çal yöresinde ilk ağaçlandırma çalışmalarının başlangıcı 1930'lu yıllara kadar uzanmaktadır.

1936'dan itibaren başlayan ağaç dikme çabasına ilçe ileri gelenleri ve yöneticileride büyük ilgi göstermişler, bilhassa ağaç bayramlarıyla halka örnek ve önder olmuşlardır. 1940'larda dikilen sembolik fidanlar koruma ve bakım sayesinde gelişmelerini sürdürmüşler boy gösteren ve fidelik çağından çıkarak ağaçlık çağına ulaşan fidanları Çal yöresi halkı gözleyebilmiştir. Yıllar itibariyle ağaç bayramları ve orman haftalarında dikilen fidanlar 1-2 dekarla kalmamış daha geniş alanlara yayılmıştır.

Yetişmeye ve gelişmeye başlayan fidanlar, Çal yöresi halkında değişik görüşler uyandırmaya başlanmıştır. Ağaç bayramları ve orman haftalarında dikilip ağaçlık çağına ulaşan fidanlar artık bir fide olarak değil, ekonomik ürün verecek ağaçlar olarak bakılmaya başlamıştır.

1960 yılından sonra Çal yöresinde özel ağaçlandırmaların hızla arttığını gözlemektedir. Bunun sebebi ormancılığın ve ağaçlandırmanın bazı niteliklerinin halk tarafından kavranması olarak yorumlanmalıdır.

Çal yöresindeki bu gelişmeler halkta özel ağaçlandırma yapma isteği doğrultusunda bir potansiyel oluşturmuştur. Bu potansiyelin canlandırılması ve yönlendirilmesinde bir kişinin aktif rol oynadığıda söylenebilir. Bu kişi Ahmet ÇÖKELEZ isimli bir vatandaştır. Alan araştırma objelerinde ilişkiye geçilen gerçek ve tüzel kişiler, bu vatandaşın özel ağaçlandırmaların yapılmasında aktif rol oynadığını; ilk çalışmaların bu kişi tarafından başlatıldığını ve kendilerine de örnek olduğunu belirtmektedirler.

Çal örneğinin ortaya çıkmasında ve özel ağaçlandırma yapmaya yönelik potansiyelin oluşmasında; gerek orman ve ağacın ekonomik gözle bakılması ve gerekse kişilerde oluşan ağaçlandırma yapmaya yönelik potansiyelin bir kişi tarafından yönlendirilmesi kadar, özel ağaçlandırma yapılan alanların nitelikleride etkili olmuştur. Çal kelime anlamıyla kıraç ve bozkır alan anlamına gelmektedir. Özel ağaçlandırma yapılan alanların nitelikleride bu anlamla eş değerdedir. Alan araştırmalarında, özel ağaçlandırma yapılan sahalar ekolojik faktörler (fizyografik, edofik, klimatik ve biyotik) açısından gözlem ve analize tabi tutulmuştur. Bu gözlem ve analizlerden çıkan sonuçlar özel ağaçlandırma çalışmalarının ortaya çıkmasına zemin hazırlayacakk cinstendir.

Çal yöresinde özel ağaçlandırma yapılan alanlarda, toprakları tüketircesine etkileyen çok güçlü bir erozyon vardır. Toprakların büyük bir bölümü hafif ya da ileri derecede erozyon zararı ile karşı karşıyadır.

Sonuçta zaten sığ olan toprak tabakası erozyonla akıp gitmekte, taşlı bir arazi üst yapısı oluşmakta, hatta anakaya bile ortaya çıkmaktadır. Bu şekilde bir görünüm kazanan araziler hiç bir kullanım alanına konu olamamaktadır.

İşte bu nitelikleri arazilerin sahibi olan gerçek kişiler ağaçlandırma yolunu seçmişler ve arazilerini bu amaçla değerlendirme uğraşısına girmişlerdir. Aynı durum tüzel kişiliğe haiz (köy ve belediye tüzel kişilikleri) arazilerde de vardır. Tüzel kişilerde arazilerini ağaçlandırma yoluyla değerlendirme yolunu seçmişlerdir.

Dikilen ağaç türününde Çal yöresinde özel ağaçlandırma çalışmalarının yapılması ve artmasında etkili olduğu belirtilebilir. Gerçek ve tüzel kişiler yaptıkları ağaçlandırmalarda genelde kızılçam (Pinus brutia) kullanmaktadır. Türkiye'nin sahip olduğu doğal ağaç türlerinden biri olan kızılçam hızlı bir gelişme gösteren tür olması, nedeniyle kısa zamanda ekonomik nitelikte ürün ve-

---

(1) Bu yazı İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünde mastır tezi olarak kabul edilmiş araştırmanın özetidir.

(2) M.S. Orman Endüstri Orman Yüksek Mühendisi

rebilmektedir. Ağaçlandırmalarda da bu türün kullanılması, özel ağaçlandırmaları daha cazip hale getirmektedir.

Gerçek ve tüzel kişilerin ağaçlandırma yapmasına zemin hazırlayan diğer bir husus ise ağaçlandırma maliyetidir. Çal yöresinde 1 ha. sahanın maliyeti 20.000 ila 50.000 TL arasında değişmektedir. Maliyetin bu kadar düşük olması gerekçesi ağaçlandırma yapan kişilerin kendi işgüçlerini kullanmasıdır.

Sonuç olarak, yukarıda açıkladığımız gerçeklerle Çal yöresindeki gerçek ve tüzel kişiler ağaçlandırma yapmayı ve orman kurmayı benimsemişlerdir.

3.2 GERÇEK VE TÜZEL KİŞİLER TARAFINDAN TESİS EDİLEN ORMANLARDA AĞAÇLANDIRMA TEKNİĞİNE AİT BULGULAR

Çal yöresinde, gerçek ve tüzel kişilerce yapılan ağaçlandırma çalışmalarında ağaçlandırma tekniğine ters düşen durumlar vardır. Arazi incelemeleri neticelerine göre; gerek toprak hazırlığı ve gerekse fidan dikimi esnasında, yanlış ağaçlandırma tekniği uygulamaları göze çarpmaktadır.

Alan araştırma objesi olarak seçilen tüm yerleşim birimlerinde özel ağaçlandırma yapan gerçek ve tüzel kişiler ağaçlandırma tekniğine ait sorulara yeterince cevap verememişlerdir. Kısacası ağaçlandırma çalışmalarını zirai çalışmayla (özellikle bağcılık) bağdaştırmaktadırlar.

3.3 GERÇEK VE TÜZEL KİŞİLERCE TESİS EDİLEN ORMANLARDA SİLVİKÜLTÜR TEKNİĞİNE AİT BULGULAR

Çal yöresinde tesis edilmiş gerçek ve tüzel kişilere ait özel ormanlarda silvikültür tedbirlerinin yeterince uygulandığı söylenemez. Bunda en önemli etken ağaçlandırma yapan kişilerin ormancılığı ve ormancılık tekniklerini bilmemesinden kaynaklanmaktadır. Özel ağaçlandırma çalışmaları yapan kişilerin çoğunluğunun zirai üretimle iştigal etmeleri, onların ormancılık çalışmalarını zirai bir faaliyet gibi görmelerine yol açmaktadır.

Orman tesis eden gerçek ve tüzel kişilerin, orman bakım tekniklerini bilmemesi neticesinde ormanlar bakımsız kalmış teknik müdahaleler görmemiştir.

3.4 GERÇEK VE TÜZEL KİŞİLERCE TESİS EDİLEN ORMANLARIN KORUNMASINA AİT BULGULAR

Araştırmalarımızda Çal yöresindeki gerçek ve tüzel kişilere ait ormanların korunması konusunda, büyük sorunlar olduğu gözlenmiştir.

Gerçek ve tüzel kişilere ait ormanlara yönelik en önemli zarar, hayvancılıkla uğraşan kişilerden gelmektedir. Çal yöresinde hayvancılık, daha çok mera hayvancılığı şeklinde olmakta ve hayvancılıkla uğraşan kişilerde sahipli araziler dışında kalan arazileri (köy ve belediye tüzel kişileri, hazine arazileri devlet ormanı açıklıkları) mera olarak görmekte ve bu amaçla kullanmaktadırlar. Bu arazilerde ağaçlandırma çalışmalarının yapılmasını

hayvancılıkla uğraşan kışiler istememekte ve yapılan ağaçlandırma çalışmalarına tepki göstermektedirler. Ayrıca özel ağaçlandırma çalışmaları yapılan alanlara hayvanlarını sokmakta, gerek hayvanların fideleri yemesi ve gerekse çiğnemek yoluyla toprağı sıkıştırmaları, ağaçlandırma alanlarında büyük zararlara yol açmaktadır. Ayrıca hayvancılıkla uğraşan kişilerin ağaçlandırmalara tepki amacıyla bilfiil kendilerinin de zarar verdikleri ve bir gecede binlerce fidanı söküp attıklarını alan araştırma objelerinde ilişkiye geçilen gerçek ve tüzel kişiler ifade etmiştir. Yaptıkları ağaçlandırmaları korumak isteyen gerçek ve tüzel kişiler ağaçlandırma alanlarına yönelik bu tür zararları gidermek amacıyla Çal Orman İşletme Müdürlüğü'ne ve Çal Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulunmakta ve 6831 sayılı Orman Kanununun 48.55 ve 79. maddelerine göre de suç duyurusunun kovuşturmaları yapılmaya çalışılmaktadır.

Koruma konusunda diğer bir mevzuat ise 2.7.1941 tarihinde çıkmış 4081 sayılı Çiftçi Mallarını Koruma Kanunudur. Yerleşim birimlerindeki gerçek ve tüzel kişiler koruma konusuna bu mevzuat ve bu mevzuattaki müeyyideler yoluyla yaklaşmaya çalışmışlar, fakat kanunun çok eski olması ve müeyyidelerininde etkisiz oluşu nedeniyle istenilen başarı sağlanamamıştır. Bu kanun küçük alanlarda kalan ve orman sayılmayan yerlerde olan özel ağaçlandırmaların korunmasında kullanılmaya çalışılmaktadır. Cezai müeyyidelerinin az olması nedeniyle koruma konusunda hiç bir işe yaramamaktadır.

3.5 AĞAÇLANDIRMA YAPAN GERÇEK VE TÜZEL KİŞİLERİN BİLGİLENDİRİLMESİ VE AYDINLATILMASI KONUSUNA AİT BULGULAR

Türkiye'de ormancılık çalışmaları daha çok devlet eliyle yapılmakta, bu çalışmaları yürütecek kişilerde (yönetici ve teknik elemanlar) yapılacak işin mahiyeti ve önemine binaen mesleki eğitimlerden geçmektedirler.

Çal yöresindeki gerçek ve tüzel kişiler ise hiç bir ormancılık eğitimi görmeden ormancılık çalışmalarını yapmaya başlamışlardır. Ağaçlandırma yapan kişilerin geçimlerini daha çok ziraatle sağlamaları, toprağa dayalı üretim olarak sadece zirai üretimi bilmeleri nedeniyle ormancılık çalışmalarını da zirai çalışma olarak görmektedirler. Gerçek ve tüzel kişilere bu konularda yöneltilen sorulara karşı alınan cevaplardan ağaçlandırma yapan kişilerin ormancılığı ve ormancılık tekniklerini bilmedikleri ortaya çıkmıştır.

Özel Orman tesis eden kişilerin genel ormancılık ve ormancılık tekniği bilgilerinin olmaması yanında önemli bir bilgi eksikliği de hazine ve devlet ormanı açıklıklarında yapılacak ağaçlandırmaların uygulama prosedürünü (57. ve 63. madde uygulamaları) bilmemesi ve bu uygulamaların tanıtımının yapılmamasıdır. Hatta bu bilgi eksikliğinin sonucu öyle bir noktaya varmıştır ki "Biz devletin arazisini ağaçlandırıyoruz, yarın devlet yaptığımız bu ağaçlandırmayı elimizden alabilir" şeklinde düşüncelere vatandaşlar kapılabilmişler ve aralarında tartışmalara girebilmişlerdir. Kişilere "intifa ve irtifak hakkı nedir?" diye soru yöneltilmiş ve pek az kişiden cevap alınabilmiştir.

3.6 AĞAÇLANDIRMA YAPAN GERÇEK VE TÜZEL KİŞİLERE TEŞVİK VE YARDIM KONUSUNA AİT BULGULAR

Çal yöresinde özel ağaçlandırma yapan gerçek ve tüzel kişilere teşvik ve yardım olarak ücretsiz ağaçlandırma projesi yapılmakta, ücretsiz fidan verilmekte ve kendi mülkiyetinde ağaçlandırma yapmışlar ise bu arazilerine vergi muhafiyeti getirilmektedir.

Gerçek ve tüzel kişilerin özel ağaçlandırmaları teşvik ve yardım konusunda başkaca beklentileride vardır. Bu durum, bu konuda gerçek ve tüzel kişelere yöneltilen sorulara verilen cevaplardan ortaya çıkmaktadır. Bu kişiler yapılan teşvik ve yardımlara kredi ve mali olanaklarında eklenmesini istemektedirler. Bu suretle daha çok ağaçlandırma yapacaklarını da ifade etmektedirler.

3.7 GERÇEK VE TÜZEL KİŞİLERİN YAPTIĞI AĞAÇLANDIRMA ÇALIŞMALARININ MALİYETİNE AİT BULGULAR

Gerçek ve tüzel kişilerin yaptıkları özel ağaçlandırma çalışmaları, maliyetler açısından ilgi çekici özellikler göstermektedir.

Çal özel ormanları hakkında hazırlanan raporda, gerçek ve tüzel kişilere tevzi edilen sahaların 1. ha ağaçlandırma maliyetinin 1986 yılı fiatlarıyla 15.000 TL. olduğu belirtilmektedir. (GÜMÜŞTOP 1985). Ayrıca bu maliyetin Orman Genel Müdürlüğü tarafından yapılan ağaçlandırmaların 1/8'ine baliğ olduğunuda değinilmektedir.

Ağaçlandırma yapmak amacıyla talepte bulunan gerçek ve tüzel kişiler için hazırlanan ağaçlandırma projesinde 1. ha sahanın ağaçlandırma maliyetinin (teras yapımı, fidan dikme, bakım, koruma giderleri ile % 10 beklenmedik giderler dahil) 1986 fiatlarıyla 102.630 TL. /ha olacaktır denilmektedir. Bu değer proje üzerinde belirlenmiş değerdir.

Fakat araştırmalarımızda, gerçek ve tüzel kişilere ağaçlandırma maliyetine ilişkin yönelttiğimiz sorularda, ağaçlandırma projesindeki maliyete ulaşılmadığı ortaya çıkmıştır. Uygulama kontrol ve denetim birimi olan Çal Orman İşletme Müdürlüğü'ndende, bu yönde bilgiler elde edilmiştir.

Çal yöresinde ağaçlandırma yapan gerçek ve tüzel kişiler 1. ha sahanın ağaçlandırılmasını 20.000-50.000 TL. gibi bir maliyetle yapabilmektedirler. (1986 yılı fiatlarıyla)

Belediye, köy ve kooperatif şeklindeki tüzel kişiler hariç, gerçek kişiler özel ağaçlandırma çalışmalarını genelde 1-3 ha gibi büyüklükteki alanlarda yapmaktadır. Bunun dekar olarak anlamı

10-30 dekardır. Gerçek kişilerin yaptıkları ağaçlandırmalara masraf olarak toprak işleme, teras yapımı ve fidan dikimi girmektedir. Çoğunluğu işgücü ile yapılacak bu işlemlerde gerçek kişiler bizzat kendileri çalışmakta ve kendi işgüçlerini kullanmaktadırlar. Gerçek kişilerin kendilerine ait işgüçleri görünmeyen masraf olarak belirtilmekte, gerçek masrafa dahil olmamaktadır. Ağaçlandırmada kullanılan fidan, Çal Orman İşletme Müdürlüğü tarafından ücretsiz olarak verilmekte ve fidan masrafa dahil olmamaktadır. Tüzel kişilerin (belediye ve köy tüzel kişilikleri vs.) ağaçlandırma masrafları, gerçek kişilere nazaran daha yüksek olmaktadır. Çünkü yapılacak tüm ağaçlandırma işleri, bizzat işçi tutularak yaptırılmaktadır. Bu nedenle masraflar yüksek olabilmekte ve 1. ha. sahanın maliyeti 50.000 TL. ulaşabilmektedir.

3.8 GERÇEK VE TÜZEL KİŞİLERE AİT ORMANLARDA FAYDALANMA AÇISINDAN BULGULAR

Çal yöresinde gerçek ve tüzel kişilerce tesis edilen özel ormanlarda, mescere gelişme çağları açısından gençlik ve sıklık, (1.30 m'deki kabuklu çap 7.9 cm'ye kadar) sırıklık ve direklik (1.30 m'deki kabuklu çap 8-19,9 cm kadar) ile ince ağaçlık (1.30 m'deki kabuklu çap 20.35,9 cm'ye kadar) çağları görülmektedir. Bu ağaçlardan alan itibariyle en çok yaygın olan ise gençlik ve sıklık çağlarıdır. Yani genelde tesis edilen ormanların büyük bir bölümü (Özellikle 1982'den sonra) birer silvikültürel sıklık bakımı objesidir. Bu nitelikleri nedeniyle, şimdilik bu ormanlardan faydalanma düşünülmemektedir. Fakat ayıklama kesimleri ile yakacak ürün elde edilebilmektedir.

Diğer gelişim çağları olan sırıklık ve direklik ile ince ağaçlık çağları ise birer silvikültürel aralama bakım objeleridir. Aralama müdahaleleriyle bu ormanlardan yapacak yakacak olmak üzere, çeşitli ürünler elde edilebilmektedir.

Araştırmada gerçek ve tüzel kişilere "yaptığımız ağaçlandırmalardan nasıl faydalanacaksınız, elde ettiğiniz ürünleri nasıl değerlendireceksiniz?" şeklinde sorular yöneltilmiştir. Alınan cevaplar ise genelde ortak bir nitelik taşımaktadır. Kişiler yaptıkları ağaçlandırmaları ekonomik bir gözle bakmakta, odundan ve kerestesinden faydalanacaklarını, kendi ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra satmayı düşündüklerini belirtmektedirler.

Çal yöresi özel ormanlarında faydalanma açısından belirtilebilecek diğer bir husus ise Çal Belediyesi özel ormanının rekratif gayelerle kullanılmasıdır. Çal Belediyesi özel ormanı ilçe merkezindeki halka, dinlenme ve eğlenme gibi, sosyal ve kollektif bir hizmet de yapabilmektedir.

3.9 GERÇEK VE TÜZEL KİŞİLERCE YAPILAN AĞAÇLANDIRMALARDA KARŞILAŞILAN ZORLUKLARA AİT BULGULAR

Özel ağaçlandırma çalışmaları yapan gerçek ve tüzel kişilere, yaptıkları bu çalışmalar nedeniyle çeşitli tepkiler gelebilmektedir. Bu tepkiler daha çok hayvancılıkla uğraşan kişilerin gösterdikleri tepkilerdir. Bu kişiler ağaçlandırmalarla meraların daraldığını, kendilerine otlatma yapacak alanın kalmadığını belirtmekte ve ağaçlandırmaların yapılmasına karşı çıkmaktadırlar.

Hayvancılıkla uğraşan bu kişilerin tepkilerini Çal İlçesi'ndeki bazı resmi kurumlarda ilgi gösterebilmektedir. Hayvancılıkla uğraşan kişilerin ağaçlandırmalara karşı ilgi gösteren kurumların başında ise Tarım ve Orman Köy İşleri Bakanlığı Çal İlçe Müdürlüğü gelmektedir. Bu resmi kurum ağaçlandırma yapılan alanlara meradır diyebilmekte ve hayvancılıkla uğraşan kişilerin bu alanları mera olarak kullanmasını destekleyebilmektedir. Ayrıca Çal ilçesi Hükümet Veterinerliğinde tutumu aynı şekildedir. Sonuçta Çal yöresi topraklarının çeşitli kullanım alanlarına (Tarım, orman, mera) tahsisinde resmi kurumlar arasında da büyük ihtilaflar çıkmaktadır. Bu ihtilafların çıkmasının temel dayanağı ülke topraklarının çeşitli kullanım alanlarını belirleyen çalışmaların yapılmamış olması ve kadastro-mülkiyet sorunlarının çözümlenmemiş olmasıdır. Gerek uygulama birimleri (Çal Orman İşletme Müdürlüğü, Tarım Orman ve Köy İşleri Çal İlçe Müdürlüğü) gerekse gerçek ve tüzel kişiler açısından bu sorunlar uygulamalarda içinden çıkılamaz zorluklar getirebilmektedir.

Ağaçlandırmalara gösterilen tepkiler yanında yapılan ağaçlandırmalar ve tesis edilen ormanlardan faydalanmanın düzenlenmesininde büyük zorlukla olacağı belirtilmektedir. Zira tesis edilen ormanlarda faydalanma da hangi kanun hükümlerinin (6831 sayılı orman kanununun 46, 51 ve 119. maddeleri) uygulanacağı daha ortaya çıkmamıştır. Bunun için Çal yöresi ormanlarının envanterle orman sayılıp sayılmadığı (Orman Kanunu, Madde 1) ortaya çıkması gerekmektedir.

4. SONUÇ

Çal yöresi Özel Orman İşletmeciliği ve Özel ağaçlandırmaları, Türkiye Ormancılığına mal olmuş bir olaydır. Çal yöresi halkı orman kurmayı ve yetiştirmeyi özenmiş ve bu konuda başarılı çalışmalar yapmıştır. Ağaçlandırma yapmaya yönelik talep halktan gelmektedir. Bu talebin oluşması ise uzun bir süreç geçirmiştir. Halk bu ağaçlandırmaları daha çok kendi ihtiyaçlarını karşılamak maksadıyla yapmaktadır.

1982 yılına kadar ağaçlandırma yapan gerçek ve tüzel kişilerin sadece kendi mülkiyetlerinde ağaçlandırma yapmaları, orman tesis etmeye yönelik ilgilerinin bir göstergesidir. Bu ilgilerinin gerekçesi ise ağaçlandırma yoluyla ekonomik nitelikte ürün elde edebilecekleri ve bu üründen gelir sağlayabileceklerine inanmalarıdır. Çal yöresindeki gerçek ve tüzel kişilerin ağaçlandırmaya yönelik taleplerinin oluşmasında değişik faktörlerde (verimsiz araziler, hızlı erozyon, tarıma uygun olmayan topraklar, ağaçlandırma maliye-

tinin ucuzluğu vesaire,) etkili olmuştur.

Çal yöresinde ağaçlandırma yapan ve bunu bizzat asli görev olarak yüklenen kuruluş Çal Orman İşletme Müdürlüğüdür. Çal Orman İşletme Müdürlüğü'nün 108.027 ha. ormanlık sahası vardır. Bu sahanın 17.854 ha koru, 34061 ha bozuk koru, 56.012 ha. bozuk baltalık ve makiliktir. İşletmenin potansiyel ağaçlandırma sahaları 138.415 ha. dır. Ve Çal Orman İşletme Müdürlüğü bu güne kadar 4.736 ha ağaçlandırma yapabilmiştir. Gerçek ve tüzel kişilerin tesis ettikleri özel orman sahası ise 3752 ha dır. Çal Orman İşletme Müdürlüğü'nün 129.927 ha ağaçlandırma yapması gereken sahası bulunmaktadır. Yıllık ağaçlandırma programlarıyla Çal Orman İşletme Müdürlüğü bu sahanın tümünü ancak 60-70 yıl gibi bir sürede ağaçlandırabilecektir. 60-70 yıl gibi bir süre ormancılık üretimi için önemli bir kayıptır. Fakat Çal Orman İşletme Müdürlüğü'nün yanında gerçek ve tüzel kişilerde özel olarak ağaçlandırma çalışmalarına katılmaları belki bir ölçüde üretim kaybı olan bu sürenin azalmasında yardımcı olabilecektir. O nedenledir ki Çal yöresinde Orman İşletme Müdürlüğü yanı sıra, gerçek ve tüzel kişilerinde ağaçlandırma çalışmasına katılmaları Çal yöresinin orman varlığının arttırılmasında olumlu sonuçlar doğurmuştur.

Türkiye'nin orman varlığının arttırılmasında da Çal yöresi örnek olarak alınabilir. Orman Genel Müdürlüğü'nün yaptığı ağaçlandırmaların yanında orman tesis etmek isteyen gerçek ve tüzelkişilerde ağaçlandırma çalışmalarına katılabilir. Bu suretle Türkiye orman varlığının arttırılması için geçirilecek süreç kısaltılabilir.

5. ÖNERİLER

"Özel Orman İşletmeciliği ve Özel Ağaçlandındırmalar" Çalışmalarında alınması gerekli tedbir ve teklifler öneriler başlığı altında Çal örneği ve çalışmaların Türkiye geneline yaygınlaştırılması olarak aşağıda iki şekilde verilmiştir.

5.1 ÇAL ÖRNEĞİ İÇİN ÖNERİLER

1- Gerçek ve Tüzel kişilerin yaptıkları ağaçlandırmalardan beklentileri vardır. Bu daha çok ekonomik ürün şeklinde kendini göstermektedir. Özel Ağaçlandırmaların yaygınlaşması için gerçek ve tüzel kişilerin bu bakış açısının geliştirilmesi gereklidir. Ormancılık gelirinin, zirai gelirle aynı olmadığı fakat zaman içerisinde elde edilecek ürünün niteliğine göre, belirli bir süre beklentiden sonra gelir alınabileceği anlatılmalı ve Çal ilçesinin yerleşim birimlerindeki örnekler bu kişilere gösterilmelidir.

2- Çal örneğinin ortaya çıkmasında önemli etkiye sahip ormancılık günleri (Ağaç bayramları, Orman Haftaları) etkili bir şekilde kutlanmalı ve ağaçlandırmaların yaygınlık kazanmadığı yörelerde Çal Orman İşletme Müdürlüğü tarafından örnek orman tesisi yoluna gidilmelidir. Tesis edilen bu ormanların gelişme ve büyümeleri koruma yoluyla garanti altına alınıp, gerçek ve tüzel kişilerin bu gelişme ve büyümeleri görmeleri sağlanmalıdır.

3- Çal yöresinde ağaçlandırma yapan gerçek ve tüzel kişilerin ağaçlandırma tekniği ve bilgileri yeterli değildir. Bu bilgi yetersizliği ağaçlandırma çalışmalarının başarısını azaltmaktadır. Bu nedenle Çal Orman İşletme Müdürlüğü teknik elemanları gerçek ve tüzel kişilere ağaçlandırma tekniği konularında ve bilhassa toprak hazırlığı ve fidan dikimi ile fidan aralık-mesafeleri hakkında bilgi vermesi gereklidir. Ve örnek sahalar alarak, tatbikat yapmak suretiyle kişilere göstermelidir.

4- Çal yöresinde ağaçlandırma yapan gerçek ve tüzel kişilerin silvikültür tekniğine ait bilgilerde yeterli değildir. Tesis edilen özel ağaçlandırma sahalarının bakımsız kalmaması için kişiler bu konuda aydınlatılmalıdır. Bunun için değişik niteliklerdeki silvikültür bakım objeleri (gençlik sıklık, sırıklık-direklik vs.) seçilmeli, örnek olarak bakım tekniği işlemleri uygulanmalı, bu uygulamalar gerçek ve tüzelkişilere gösterilmeli ve tesis ettikleri özel ormanlarda da bu işlemleri yapmaları belirtilmelidir.

6- Çal yöresindeki Özel ormanların korunması önemli bir sorun olarak gözükmektedir. Her ne kadar gerçek ve tüzel kişilere ait ormanların korunması görevi, orman kanununa göre sahiplerine ait ise orman idaresine de bu konuda görevler düşmektedir. Orman kanununun 79. maddesine göre bu ormanlara yönelik suçların kovuşturulması suç zaptı ile teşvik edilmesi orman idaresine verilmiştir. Fakat Çal İşletme Müdürlüğü bu prosedürü etkili bir şekilde uygulayamamaktadır. Bu nedenle özel ormanlara yönelik suçların kovuşturulmasına Çal Orman İşletme Müdürlüğü önem vermelidir.

Orman sayılmayan yerlerin korunması ise 2.7 1941 tarih ve 4081 sayılı Çiftçi Mallarını Koruma Kanunuyla yapılacaktır. Bu kanunun etkisiz ve eski olan müeyyideleri derhal değiştirilmeli ve güncelleştirilmelidir.

7- Çal yöresinde ağaçlandırma yapan gerçek ve tüzel kişilerin bilgi düzeyleri yeterli değildir. Gerek kendi mülkiyetinde ve gerekse devlet ormanı açıklığı veya hazine arazisinde, orman tesis eden kişilerin düşüncelerinde bir çok soru vardır. Ormancılığı ve ormancılık tekniğini bilmemektedir. Devlet ormanlarında veya hazine arazilerinde yaptıkları özel ağaçlandırmaların ileride ellerinden alınabileceğini dahi düşünmekte ve orman idaresine de güvenmemektedirler. Özel ağaçlandırmalarda uygulanan prosedürü de bilmemektedirler. Bu nedenledir ki gerçek ve tüzel kişilerin bu hususlarda bilgilendirilmesi ve aydınlatılması konuları büyük önem taşımaktadır. Orman idaresinin bu sorunları çözümlenmesi için tanıtımlar yapması gerekir. Bunun için yapılacak işlemler; broşürler, dergiler, tanıtıcı kitapların hazırlanması ve dağıtılması; konferanslar ve seminerler düzenlenmesi ile gerçek ve tüzel kişilerin bizzat katılacağı tatbikatlar olarak belirtilebilir.

8- Çal yöresi özel ağaçlandırma çalışmalarının teşvik ve yardımı büyük önem kazanmaktadır. Gerçek ve tüzel kişilere bu konuda mali ve maddi yardımlar yapılmalı ve bunlar genişletilmelidir. 22.5.1987 tarih ve 3373 sayılı kanunla 64. maddeye istinaden kurulan "Ağaçlandırma Fonu"-'ndan öncelikle yararlandırılmalıdır.

Fidan ve teknik yardım yoğun bir şekilde yapılmalı, kendi mülkiyetinde ağaçlandırma yapan kişilerin arazilerinin vergi muhafiyeti yerine getirilmelidir.

9- Çal yöresinde tesis edilen özel ormanlardan faydalanmanın düzenlenmesi için Orman Kanununun 1. maddesine göre orman sayılan ve orman sayılmayan yerlerin belirlenmesi gerekir. Hususi veya kamu tüzel kişiliğine ait orman olarak belirlenen alanlarının amenajman planlarının yaptırılarak faydalanmanın düzene bağlanması, orman sayılmayan yerlerin ise Orman Kanununun 116. maddesine göre orman sayılmayan yerlere ait yönetmelik hükümlerinin uygulanması gereklidir.

10- Gerçek ve tüzel kişilerin yaptıkları ağaçlandırmalara tepki gösteren şahıslar hayvancılıkla uğraşan kişilerdir. Bu kişilerin tepkileri mera islah projelerinin düzenlenmesi ve uygulamaya konulması, ahır hayvancılığına geçiş yönünde destek olunması suretiyle azaltılabilir.

11- Çal yöresi özel ağaçlandırmalarının uygulamalarında değişik devlet meslek kuruluşları ile orman idaresi arasında sürtüşmeler olabilmektedir. Bunların başında ziraat ve veteriner meslek grupları gelmektedir. Bunun için yapılan çalışmalar bu meslek gruplarına anlatılmalı, koordineli çalışma zemini hazırlanmalıdır.

12- Çal yöresindeki gerçek ve tüzel kişileri teşvik ve destek etmek amacıyla ormancılıkla ilgili festivaller düzenlenebilir, musabakalar hazırlanabilir, dereceye girenler ödüllendirilerek ağaçlandırma çalışmalarına ilgi çekebilir.

13- Çal yöresinde gerçek ve tüzel kişilerin devlet ormanları ve hazine arazilerinde yaptıkları ağaçlandırma çalışmalarında uygulanan prosedürün uzun olmasından yakınmaktadır. Bunun kısaltılma yolları aranmalıdır.

5.2 ÇAL ÖRNEĞİNİN TÜRKİYE GENELİNE YAYGINLAŞTIRILMASI İÇİN ÖNERİLER

Türkiye orman varlığının artırılmasında Orman Genel Müdürlüğü yanında diğer gerçek ve tüzel kişilerde görev alabilmektedir. Gerçek ve tüzel kişilerin yapacağı özel ağaçlandırmalar için Çal örneğide gözönünde tutularak alınabilecek tedbir ve teklifler aşağıdaki öneriler şeklinde verilebilir.

1- Özel ağaçlandırmaların Türkiye geneline yaygınlaştırılması için Çal yöresinin özellik ve niteliklerine sahip olanlar seçilmeli ve çalışmalar pilot bölge olarak buralardan başlatılmalıdır.

2- Özel ağaçlandırma çalışmalarının ülke genelinde yaygınlaştırılması bilgi akışı, kontrol ve denetim mekanizması sorunlarını doğuracağı için bu korunların üstesinden gelecek ve özel ağaç-

landırmaların işlerliğini sağlayacak Orman Genel Müdürlüğü Ağaçlandırma ve Silvikültür Daire Başkanlığına bağlı "Özel Ağaçlandırmalar Şube Müdürlüğü" kurulmalı, bu departmanın görevleri taşra teşkilatı düzeyine yaygınlaştırılmalıdır. Ayrıca merkez teşkilatında "Özel Orman İşletmeleri Şube Müdürlüğü"nün kurulması da bu çalışmaların işlerliğini sağlayabilen bir departman olabilecektir.

3- Türkiye genelinde gerçek ve tüzel kişilerin ormancılık ve ormancılık tekniği konularında bilgileri olmayabilir. Bunun için Orman Bölge Müdürlükleri ve İşletmeler bazında bu konularda bilgi verecek tanıtım, bilgilendirme ve aydınlatma büroları kurulmalıdır. Ağaçlandırma talebinde bulunacak gerçek ve tüzel kişilerin yanlış bilgilerle donanması önlenmelidir. Özel ağaçlandırma uygulamalarının tekniği tüm açıklığı ve en ince ayrıntılarına kadar anlatılmalıdır.

4- Özel ağaçlandırma yapacak kişiler tesis edecekleri ormanlardan elde edecekleri geliri kavramayabilir veya anlayabilirler. Ziraatle uğraşan kişiler yıllık gelire alışmışlardır. Fakat özel orman tesis ettikleri taktirle belirli bir yıl bekledikten sonra ormancılık üretiminin gelirine ulaşacakları ve kavuşacakları anlatılmalı ve gösterilmelidir.

5- Ağaç bayramları ve orman haftaları değişik yerleşim birimlerinde etkin şekilde kutlanarak kişilerin ileride ormancılığı ekonomik gözle bakmasını sağlayacak örnek orman tesisi (köy korulukları, okul korulukları vs.) yoluna gidilmeli ve bunlar özel korumaya alınmalıdır.

6- Teşvik ve yardım özel ağaçlandırmaların artmasında büyük ölçüde rol oynayacaktır. Hibe şeklinde yardımlarında etkilidir. Bu konuda yen ikurulan "Ağaçlandırma Fonu"da özel ağaçlandırmaların yaygınlaşmasında önemli rol oynayacaktır. Burada belirtilmek istenen ve üstünde durulması gereken bir konu vardır. Ağaçlandırma Fonu'ndan yapılacak yardımlar ve verilecek krediler sadece orman köylerinde yaşayan ve ağaçlandırma talebinde bulunan kişiler ile bu yöredeki kooperatiflere verilmesi yerinde olacaktır. Ayrıca kendi mülkiyetinde ağaçlandırma yapacak kişilerde öncelikle yardım yapılmalı ve kredi verilmelidir. Ve hiç bir zaman bu fonun kullanılmasında suistimallere yer verilmemelidi

7- Ülkemizde arazi kabiliyet sınıfına dayalı bir toprak kullanımı olmadığı için, aslında orman olarak idame ettirilmesi gereken alanlar kırsal çevre insanının kullanımına ve mülkiyetine, tarımsal üretim amacıyla konu olabilmiştir. Yeterli verim alamayan bu insanların arazileri orman kurma yönünde teşvik ve destek olunmalı ve bilhassa kredi ve hibe şeklindeki yardımlar bu yörelerde yapılmalıdır. Böylece ülkemizde görülen parçalı orman bütünlüğü ortadan kalkabilir.

8- Özel ağaçlandırma için tahsis edilecek devlet ormanı açıklıkları ve hazine arazileri bulundukları yerleşim birimindeki kişilere verilmelidir. Zira bu insanlar kendi arazileri gibi gördükleri bu alanlara başka kişileri sokmak istemeyeceklerdir. Orman Genel Müdürlüğü'nün yaptıkları ağaçlandırmalara bile tepki gösterme durumu, bir ölçü olarak bu konuda dikkate alınmalıdır.

9- Devlet ormanı açıklıkları ve hazine arazilerinin ağaçlandırma amacıyla kişileri tahsisi, nasıl Orman Genel Müdürlüğü'nün ağaçlandırmalarına hayvancılıkla uğraşan kişiler tepki gösteriyorlarsa, aynı tepkiyi bu kişilerde gösterecekleridir. Bu nedenle hayvancılıkla uğraşan kişilerde düşünülmeli, aynı yörenin insanları karşı karşıya getirilmemeli ve mera ıslah projeleriyle tepkiler kırılmalıdır.

10- Çal yöresinde olduğu gibi değişik meslek gruplarının ağaçlandırma sahaları hakkında zıt görüşleri ve çatışmaları olmamalıdır. Tüm meslek grupları koordineli çalışmaya özen göstermelidir.

11- Özel ağaçlandırma amacıyla tefrik edilen devlet arazileri etkin, koruma ve denetim altına alınmalı, başka amaçlar için kullanımlardan men edilmelidir.

12- Özel ağaçlandırma yapacak kişilere ormancılık bilgileri verilmeli bilhassa ağaçlandırma ve silvikültür tekniği bilgileriyle aydınlatılmalı, kişilerin ormancılığı zirai bir çalışma gibi görmeleri önlenmelidir.

13- Tanıtım ve yayım konusu çok önemlidir. Ağaçlandırma yapacak gerçek ve tüzel kişilere dağıtılacak prospektüs, broşür, dergi vs. hazırlanmaları ormancılık konuları hakkında bilgiler verilmelidir.

LİTERATÜR

1. AĞAÇLANDIRMA VE SILVIKÜLTÜR ÇALIŞMALARI (195-1986), 1986, Ağaçlandırma ve Silvikültür Dairesi Başkanlığı Yayını, Ankara.
2. AĞAÇLANDIRMA VE SİLVIKÜLTÜR ÇALIŞMALARI (1986-1987), 1987, Ağaçlandırma ve Silvikültür Dairesi, Başkanlığı Yayını, Ankara
3. ANON, 1976, Ormancılık Ana Planı 1973-1995 Orman Bakanlığı Planlama ve Koordinasyon Dairesi Başkanlığı, Ankara
4. ANON, 1980. Türkiye Orman Envanteri, Orman Genel Müdürlüğü Yayını, No: 13/630, Ankara
5. ÇAKIR, M., 1986. Türkiye'de Yapacak ve Yakacak Odun Talebinin Gelir Esneklikleri. Orman Mühendisliği Dairesi, Yıl: 23, Sayı: 2, Ankara.
6. ÇAL ORMAN IŞLETME MÜDÜRLÜĞÜ ÖZEL ORMANLARI DÖKÜMANLARI: 1986, Çal, Denizli.
7. ÇAL BELEDİYESİ ÖZEL ORMANI AMENAJMAN PLANI, 1986, Çal, Denizli.
8. DPT. 1985, V BEŞ YILLIK KALKINMA PLANI ÖZEL IHTİSAS KOMISYONU RAPORU, DPT. Yayın No: 2006 Ö.İ.K. Yayın No: 310, Ankara.
9. GÜMÜŞTOP, E., 1985, ÇAL ÖZEL AĞAÇLANDIRMALARI HAKKINDA RAPOR, Denizli
10. ISPIRLI, E., REIS, I. ve ÇAKIR, M., 1987, Türkiye'de Yapacak ve Yakacak Odun Arz-Talep Dengesi (1986-2006) Ormancılık Araştırma Enstitüsü, Ankara.
11. KARADENIZ, M. Ali, 1986, Orman Genel Mudurluğu ve Ağaçlandırma, Ağaçlandırma ve Silvikültür Dairesi Başkanlığı Yayını, Ankara.
12. ÖZKAHRAMAN, I., 1986, Açık Köşe, Orman Mühendisliği Dergisi, Yıl: 23, Sayı: 11, Ankara.
14. URGENÇ, S. BOYDAK, M. 1985, Türkiye'de Orman İçi ve Orman Dışı Ağaçlandırma Çalışmalarının Bugünkü Durumu ve Hedefleri, İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi Seri: A, Cilt: 35, Sayı: 2, İstanbul
15. 6831 Sayıl Orman Kanunu
16. 6831 Sayılı Orman Kanunu 23.9.1983 Tarih ve 2996 Sayılı Kanunla Değişiklikleri
17. 6831 Sayılı Orman Kanununun 5.6.1986 Tarih ve 3302 Sayılı Kanunla Değişiklikleri.
18. 2.7.1941 Tarih ve 4081 Sayılı Çiftçi Mallarını Koruma Kanunu, Nural Köy Kütüphanesi Kitap Neşriyatı, 1955, İstanbul
19. 27.8.1984 Tarihli Ağaçlandırma Yönetmeliği
20. 6.4.1987 Tarihli Ağaçlandırma Yönetmeliği